

הגדיר המילה הנכונה לקול - תליון וסל' לסל' אלאז יו"מ. חזק וקריא
 הלכות שבת סימן שיד
 חזק וקריא
 חזק וקריא

14

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ח]

דאם תקע מסמר בפתל [לתלות עליו] ח"ב משום מכה בפטיש⁸.
 העושה נקב בקרקע הבית שיצאו המים, ח"ב משום בונה⁹.

(8) אבל משום בונה אינו חייב. וטעם הדבר ביאר הגר"ג קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ו ס"ק א), לפי שבתקיעה זו אין הוא מתעסק בהוספה על הבנין, אלא בהתקנת המסמר שיהיה ראוי לתלות עליו.

(9) וכן מרוב שיש בו קשים ועשבים הסותמים ומעכבים את קילוחו, כתב השו"ע לקמן (סי' שלו ס"ט) שאסור לפותחו אלא במקום הפסד ע"י שינוי ובצנעא [ואע"פ ששינוי אסור מדרבנן, מכל מקום לא גזרו במקום הפסד].

וכיור שנסתם, דעת הגר"ש אלישיב (ארחות שבת ח"א פ"ח ס"א) שדינו כצינור שעליו בו עשבים שאסור לפותחו כדרכו, ולכן אין לפתוח את הסתימה במשאבה ידנית המיוחדת לכך [פומפה]. אלא רק בשינוי ובמקום הפסד בלבד. וכן דעת הגר"ג קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ו ס"ק א) שאסור לפתוח סתימה בכיור, ובודאי שלא על ידי כלי המיוחד לכך.

מאידך, בשו"ת אגרות משה (אורח חיד סי' מ אות ט), כתב שאם דבר מצוי הוא בכיור זה שיסתם, אין הסתימה נחשבת לקלוק, ואין פתיחתה נחשבת אלא כהדחת כלים לצורך השבת, ולכן מותר לפותחה ב'פומפה'. ואילו כיור שאינו מצוי שיסתם, אם עדיין יוצאים המים מעט מעט, נחשבת פתיחתו כתיקון מועט [אף אם אין צורך באומן לשם כך]. ואין לתקנו אלא בשינוי, אבל אם נסתם לגמרי, הרי הוא תיקון גמור כעשיית פתח, ואסור בכל אופן [ומימי אם יש צורך גדול בדבר, יש להתיר לעשות כן על ידי נכר].

והגר"ש איערבך (שו"ת מנחת שלמה תנינא סי' יט ס"ק ד, שו"ב פ"ב הע' ג) צידד שמותר לפתוח סתימת כיור או בית הכסא ב'פומפה', שדומה הדבר לבקבוק שנסתם צווארו, שמותר לסלק את הסתימה גם אם הבקבוק מחובר לקרקע.

[שעה"צ ס"ק ט]

ולכן קצונו שיצא עשוי להכניס ולהוציא דומה דעת¹⁰ וכו', רק שיהיה נדון של אותו דבר לעשות בו נקב קנה לאיזה תשמיש¹¹.

(10) וביאר החזו"א (אורח סי' נא ס"ק י), שכיון שבכלי כבר יש פתח העשוי להכניס ולהוציא [שאם לא כן דעת החזו"א היא שאין זה נחשב כלי, כמובא בשמו לעיל בס"ק ה], העושה בו פתח שמיועד רק להכניס או רק להוציא, הרי הוא טפל לפתח שעשוי גם להכניס וגם להוציא, ואינו נחשב כפתח הכלי, אלא כפתח לשימוש זמני, ולכן מדאורייתא אין איסור לעשותו.

(11) וכן המנוקב נקב בפי קומקום, או מרחיב נקב הקיים כבר, דעת הגר"ש איערבך (שולחן שלמה ס"ק ז אות ג) שחייב משום מכה בפטיש, על אף שכדי להכניס מים מסירים את המכסה ונקב זה עשוי רק להוציא מים.

[משנ"ב ס"ק יא]

על-קל-פנים פסיק רישא הוא¹². והנה, לענן עקר הדין הקדים הפסוק "אברהם וכו', דפסיק רישא אסור אף במקלחא דרבנן¹³.

(12) את טעם החילוק שבין הוצאת סכין התקועה בחבית להוצאת סכין התקועה בכותל, ביאר החזו"א (אורח סי' נא ס"ק טו) באופן אחר, שהרחבת נקב בחבית אינה נחשבת מלאכה כלל אם לא נחא ליה בהרחבה, וכפי שכתב בביאור הגר"א המובא בשע"צ (ס"ק יג), ולכן מותר להוציא סכין שתקועה בחבית, אבל הרבה נקב בכותל נחשבת מלאכה אף אם לא נחא ליה, ולכן אסור להוציא סכין שתקועה בכותל.

(13) ובמקום צער, כגון שביום קר נכנסה ציפור דרך חלון פתח לבית, כתב לקמן (סי' שטו ס"ק ה) שמותר לסגור את החלון, אף על פי שהיא נמצאת ע"י כך, כיון שהוא פסיק רישא דלא נחא ליה במלאכה דרבנן [שכיון שהבית הוא מקום גדול, אין הציפור נחשבת כניצודת מהתורה].

ופסיק רישא דלא נחא ליה בתרי דרבנן, כתב בשעה"צ לקמן (שם ס"ק יח וסי' שלו ס"ק ב) שמותר, וכן כתב החזו"א (אורח סי' נב ס"ק טו וסי' סא ס"ק א), אלא שסיים שלדינא אין היתר מוכרע, ושאלו לו מקור בגמרא, ולכן ראוי להחמיר.

[משנ"ב ס"ק יד]

והשיב פפותח מקדש¹⁴.

(14) ואיסור זה, כתב החזו"א (אורח סי' נא ס"ק יז) שאינו אלא מדרבנן, שכן אפילו סתימה מעולה שבנקב חבית אינה מכללת את הנקב, ופתיחתה נחשבת כפתיחת ברה, ומותרת מעיקר הדין. אלא שחכמים החמירו ואסרו לעשות כן אם הוא למטה מן השמרים.

[משנ"ב ס"ק טו]

מקר לפתחו¹⁵ וכו', דאזתה הסתימה לא תשיבא סתימה קללה¹⁶.

(15) ואף חבית המחזיקה ארבעים סאה שנחשבת כאוהל, ובין וסתירה בה נחשבים כבנין וסתירה בקרקע [וכפי שכתב לעיל ס"ק ב], כתב החזו"א (אורח סי' נא ס"ק יז) שמותר לפתוח בה נקב שנסתם למעלה מן השמרים.

(16) וקופסאות קרטון הסגורות ע"י קיפולן מלמעלה והדבקה הקפלים זה לזה, כגון קופסאות חלב או מיץ טבעי וכו', והדרך לפותחן היא ע"י הפרדת הקפלים, כתב בשו"ת אגרות משה (אורח חיד סי' עה) שאסור לפותחן, ואין דינן כדיון נקב יס שנסתם [אורו מותר לפתוח כשהוא מעל השמרים], משום שבקופסאות אלו לאחר מילוי תוכן הקופסה סוגרים את הפרת יפה יפה, ובטל הנקב הראשון, ולכן נחשבת פתיחתן כעשיית נקב חדש.

1. let light in 2. let out air. 3. damaged
 4. boring a hole 5. spout 6. aul 7. plunger